

УДК 378.1

Валерій Лазарюк

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

УКРАЇНСЬКИЙ ЕРАЗМУС

Valeriy Lazaryuk

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ukraine

UKRAINIAN ERASMUS

Якщо у 2012 році кожен п'ятий студент в Україні вказував, що не може отримати візу до ЄС для здійснення академічної мобільності, то у 2018 році така мрія стала реальністю, і станом на березень 2018 року вже понад 500 тисяч українців (здебільшого молодь) скористались безвізовим в'їздом до ЄС. Спростився, і механізм отримання національних освітніх віз для студентів.

Відповідно до Львовенського комюніке конференції європейських міністрів вищої освіти (2009) було визначено, що у 2020 році близько 20% випускників університетів у межах Європейського простору вищої освіти повинні мати період навчання або *практики* (професійних студій) за кордоном. Стратегією розвитку мобільності в Європейському просторі вищої освіти на період до 2020 року, що було прийняте на конференції міністрів Європейського простору вищої освіти у м. Бухаресті, Румунія у 2012 році, було визначено період навчання за кордоном той, який відповідатиме не менше 15 кредитам ECTS або трьом місяцям навчання. Проте, навіть враховуючи міністерські статистичні відомості, що приблизно 18-20 тисяч студентів щороку виїжджає за кордон на навчання (Триндюк В.А., 2017), доля випускників українських вишів з міжнародним досвідом може становити 4-12%. Проте, наприклад за окремими аграрними спеціальностями, такий відсоток може бути значно вищий. Такий аналіз вказує на необхідність збільшення обсягів академічної мобільності в українських університетах до трьох разів. Статистика кількості мобільностей та обсягу фінансування програми Еразмус+ у різних країнах ЄС свідчить про наявні можливості збільшення мобільностей для українських студентів у Німеччині, Франції, Італії, Португалії та Бельгії.

Зазначимо, що цільовим індикатором мобільності у згаданій "Стратегії розвитку мобільності в Європейському просторі вищої освіти на період до 2020 року" було залишено тільки вихідну академічну мобільність університету. Це є одним із важливих показників міжнародної привабливості університету за європейськими мірками. Крім отримання важливого міжнародного досвіду та нових знань, це надає, як конкурентну перевагу, можливість студенту отримати грант на своє навчання. Наприклад, студенти які не змоглиз першого разу отримати фінансування на організацію свого навчання у навчальному закладі за кордоном (для оплати проживання та харчування) можуть отримати таке фінансування за програмою академічної мобільності.

Проте демографічні процеси зменшення народжуваності та значна міграція молоді у регіони з вищим комфортом проживання та працевлаштування підвищила конкуренцію національних систем освіти у боротьбі за абітурієнта. З метою підвищення привабливості Міністерствами вищої освіти у Польщі, Німеччині, Канаді, Китаї час від часу проводяться безпрецедентні власні програми розвитку академічної мобільності.

Для прикладу розглянемо програму "Польський Еразмус для України", що у 2014-2015 роках надала 550 річних стипендій українським студентам. В результаті значно зросла кількість контактів між університетами обох країн. Для прикладу, Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя направив 14 студентів на навчання у 8 університетів Польщі. Відбулось створення постійнодіючих контактних міжуніверситетських проектних груп, в т.ч. за програмою Еразмус+. В ході реалізації програми мобільності було отримано інформацію про навчальні плани та програми за конкретними спеціальностями, адаптовано інструменти перезарахування навчальних досягнень студентів, створено договірну базу щодо реалізації програм академічної мобільності, вивчено проблеми соціальної адаптації студентів. В результаті було створено і апробовано механізм академічної мобільності між університетами України та Польщі.

Наведений приклад підвищення конкурентноспроможності та привабливості національних систем освіти вказує на необхідність створення власної національної системи грантів "Український Еразмус" для навчання в Україні іноземних громадян з інших країн. Це може дозволити на одиничних випадках академічної мобільності отримати механізми організації агітації, набору та прийому високовмотивованих та порядних іноземних студентів з конкретної країни чи регіону. Крім державної системи грантів на навчання в Україні, можуть бути і спеціальні стипендії від окремих Міністерств, відомств, асоціацій університетів, фондів за зразком стипендіальних програм імені Стефана Банаха у Польщі або DAAD у Німеччині. Світові університети пропонують також і власні стипендіальні програми. Цілком прийнятною практикою у європейських університетах стало правило розмішувати поряд із вартістю навчання, і повідомлення про можливі гранти та фонди, що можуть частково чи повністю покривати витрати студентів на навчання на суворих конкурсних засадах.

Відома назва європейської програми академічної мобільності ERASMUS є ще й акронімом, що розшифровується як "European Community Action Scheme for the Mobility of University Students", або "Схема дії європейського співтовариства для підвищення мобільності студентів університетів". Звичайно, "Дорогу здолає той, хто йтиме".